

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa E.R.
przeciwko Miastu P. Ośrodkom Sportu i Rekreacji
o przywrócenie do pracy i odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4
grudnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 6 lutego 2023 r., sygn. akt VII Pa 85/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego
strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 6 lutego 2023 r. oddalił apelację powódki E. R. od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z 21 czerwca 2022 r., sygn. akt VP 5/20, który oddalił jej powództwo o przywrócenie do pracy i odszkodowanie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.

I. W ramach pierwszej podstawy przedsądu sformułowano następujące zagadnienia prawne:

1) czy niezdefiniowany w przepisach zwrot „naruszenie tajemnicy zawodowej” użyty w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy o pracę z radcą prawnym w trybie art. 52 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1510 z późn. zm.) (dalej: k.p.), w związku ze złożeniem przez radcę prawnego zeznań podczas rozprawy, czyli bez wypowiedzenia i z winy pracownika oraz z tytułu ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych, sam w sobie stanowi konkretną, wystarczającą przesłankę / podstawę uzasadniającą rozwiązanie umowy z radcą prawnym w ww. trybie?

2) czy bezwzględnie każda informacja, o której radca prawny dowiedział się w związku ze świadczeniem pracy/ przy okazji świadczenia pracy, ale nie w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków zawodowych/udzielaniem pomocy prawnej jest objęta tajemnicą zawodową, czyli tym samym czy ujawnienie przez radcę prawnego jakiegokolwiek informacji, o której radca prawny dowiedział się w związku ze świadczeniem pracy/ przy okazji jej świadczenia, ale nie w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków zawodowych/udzielaniem pomocy prawnej, jest objęta tajemnicą zawodową i jej ujawnienie przez radcę prawnego może zostać potraktowane jako naruszenie tajemnicy zawodowej i to jeszcze w kwalifikowanej formie - ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych radcy prawnego oraz czy pracodawca w takiej sytuacji może samodzielnie ocenić pracę zawodową radcy prawnego, z pominięciem procedury z art. 16 ust. 1 i 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych i złożyć radcy prawnemu skuteczne oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę w trybie 52 § 1 pkt 1 k.p.?

3) Czy sam fakt złożenia zeznań przez świadka będącego jednocześnie radcą prawnym, bez względu na treść tych zeznań, każdorazowo i automatycznie stanowi przejaw naruszenia tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego, a jeśli tak to czy takie działanie radcy prawnego stanowi zawsze kwalifikowane czyli ciężkie naruszenie przez pracownika będącego radcą prawnym podstawowych obowiązków pracowniczych, w tym znaczeniu, że fakt złożenia jakichkolwiek zeznań może doprowadzić do skutecznego rozwiązania z nim (z radcą prawnym) umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., bez konkretyzowania zakresu pojęcia „naruszenie tajemnicy zawodowej” oraz czy skorzystanie przez pracodawcę z rozwiązania umowy z radcą prawnym w ww. trybie uprawnia pracodawcę do

pominięcia procedury, o której mowa w art. 16 ust. 1 i z art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, tym samym do dokonania samodzielnej oceny pracy zawodowej radcy prawnego?

Przedstawione istotne zagadnienia prawne występujące w niniejszej sprawie mają znaczenie dla rozwoju prawa oraz znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych spraw, gdzie wystąpi taki problem prawny. Istnieje potrzeba wykładni przepisu art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w kontekście brzmienia art. 3 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, jak i w kontekście procedury, o której mowa w art. 16 ust. 1 i art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, gdyż nadal występują poważne wątpliwości. W praktyce orzeczniczej występują rozbieżności na gruncie omawianej problematyki, o czym będzie mowa poniżej.

W efekcie przedstawionych zagadnień prawnych, w sprawie wystąpiła potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

II. W ramach drugiej podstawy przedsądu wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych art. 52 § 1 pkt 1 k.p. oraz art. 3 ust. 3, art. 16 ust. 1 oraz 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, tj. potrzebę wynikającą z braku precyzyjnego i jednolitego sposobu wykładni przez doktrynę, jak i judykaturę zwrotów:

1) „w związku z udzieleniem pomocy prawnej” użytego przez ustawodawcę w treści art.

2) ust. 3 ustawy o radcach prawnych. Judykatura opierając się przede wszystkim na niewielkim w tym zakresie dorobku doktryny podkreśla, że zwrot „w związku” powinien być wykładany z uwzględnieniem wykładni celowościowej, językowej oraz funkcjonalnej. Powyższe rozważania widać wyraźnie na kanwie niniejszej sprawy. Sąd II instancji dążąc do osiągnięcia pełnej przejrzystości prowadzonego przez siebie wywodu prawnego, *de facto* wprowadził nieczytelny sposób rozumienia pojęcia „w związku” i w niewyartykułowany wprost sposób, opierając się na nieprzejrzystych przesłankach swojego wywodu, uznał, że tajemnica zawodowa radcy prawnego jest pojęciem globalnym, obejmującym wszystkie informacje jakie radca prawny posiadał (nawet bez własnej woli) w związku ze świadczeniem pomocy prawnej. Wywód Sądu I instancji przekracza granicę przesłanek wskazanych w art. 3 ust. 3 ustawy o radcach prawnych i

faktycznie powoduje, że przesłanka „w związku z udzieleniem pomocy prawnej” zostaje pominięta, gdyż w rozumieniu tego Sądu tajemnicą zawodową staje się każda informacja, o której radca prawny dowiedział się od klienta, nawet bez związku ze świadczeniem pomocy prawnej;

3) „wypowiedzenia” użytego przez ustawodawcę w treści art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, które to sformułowanie jest wykładane przez część doktryny i judykatury (jak wskazano w odwołaniu w przypisie 1 i 2), ściśle i zawężająco. Z drugiej strony najnowsze orzecznictwo m.in. wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. IV P 19/20, nakazuje ów zwrot („wypowiedzenia”) wyklądać rozszerzająco, biorąc pod uwagę również przypadki rozwiązywania umów w trybie art. 52 kodeksu pracy. Przy czym żadne z zapadłych orzeczeń czy też opracowań doktrynalnych, nie powoływało kompleksowej analizy prawnej tego zagadnienia, co w efekcie powoduje wyłącznie pogłębianie się problemu doktrynalnego. Przy czym dochodzi tu do jeszcze dalej idącej wykładni, która różnicuje umowy terminowe na czas nieoznaczony. W judykaturze wskazuje się wówczas, że dyspozycja art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych obejmuje wyłącznie wypadki związane z wypowiedzeniem umowy na czas nieoznaczony.

Uwzględnienie niniejszej skargi, pozwoli na ujednolicenie orzecznictwa w innych postępowaniach, gdzie przepisy branżowe wprowadzają lub modyfikują zasady rozwiązywania umów o pracę, przyczyniając się do polepszenia prawa.

Pozwany pracodawca Miasto P. Ośrodki Sportu i Rekreacji wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Negatywna ocena wynika z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

I. W zakresie pierwszej podstawy przedsądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., żadne z zagadnień prawnych nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, którą ma na uwadze ten przepis.

Ad 1. Pytanie skupia się na rozwiązaniu umowy o pracę z radcą prawnym w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i kwestii czy opisana przyczyna stanowi konkretną, wystarczającą przesłankę/ podstawę rozwiązania umowy o pracę z radcą prawnym. Pytanie dotyczy w istocie wykładni i stosowania prawa w indywidualnej sprawie, co nie składa się na podstawę przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż w przeciwnym razie funkcja pierwszej podstawy przysądu straciłaby na znaczeniu i postępowanie kasacyjne byłoby powszechną, kolejną (trzecią) instancją. Pytanie o naruszenie art. 52 k.p. jest zawsze konkretne, w sferze materialnej i formalnej, dlatego właściwą podstawą przysądu jest wówczas art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Do tej podstawy przysądu wniosek się nie odwołuje. Innymi słowy odpowiedzi na pytanie udzielił sąd powszechny w tej sprawie. Sprawa została zakończona prawomocnym wyrokiem w dwuinstancyjnym postępowaniu. Sąd Najwyższy kontroluje wyrok rozpoznając zarzuty podstaw kasacyjnych z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Ad 2. Ocena pierwszego zagadnienia (Ad 1) jest aktualna w ocenie drugiego zagadnienia, z tej zasadniczej przyczyny, że szczególny sposób rozwiązania umowy o pracę z art. 52 § 1 pkt 1 k.p. oparty jest na podstawach wymagających oceny w aspekcie podanej przyczyny rozwiązania umowy o pracę. Czyli na klauzuli generalnej ciężkiego naruszenia przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych, przy tym zawinionego. Stosowanie prawa należy w pierwszej kolejności do sądu powszechnego. Pytanie czy każda informacja składa się na naruszenie art. 3 ustawy o radcach prawnych należy do wykładni prawa, zwłaszcza, że regulacja z art. 3 ust. 3 tej ustawy ma określoną treść – „Radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej”. Istotne zagadnienie prawne nie może być oderwane od sprawy (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), zatem odpowiedź na pytanie, czy każda informacja jest objęta tajemnicą zawodową nie jest konieczne, skoro punktem odniesienia w sprawie na etapie kasacyjnym, jest odpowiedź, że stanowisko jakie w tej sprawie powinien zająć sąd powszechny zależy od znaczenia tej regulacji i zastosowania jej w konkretnej sprawie skarżącej. Ta kwestia ma znaczenie w sprawie, dlatego uprawnione jest stwierdzenie, że problem prawny sprowadza się do wykładni i stosowania prawa w indywidualnej sprawie, dlatego sformułowana kwestia, zależna od sytuacji w indywidualnej sprawie skarżącej mogła składać się

na podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odwołuje się. Innymi słowy istotne zagadnienie prawne nie może być redukowane do rozwiązywania kazusów, mających znaczenie tylko w konkretnej sprawie, czyli czy informacja pozostaje w związku ze świadczeniem pracy, czy pracodawca może samodzielnie ocenić pracę zawodową z pominięciem art. 16 ust. 1 i 19 ust.1 ustawy o radcach prawnych i rozwiązać umowę o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Pracodawca ma prawo wybrać sposób rozwiązania umowy o pracę i odpowiada za zgodność z prawem oraz zasadność rozwiązania umowy. Natomiast istotne zagadnienie prawne to problem prawny o znaczeniu uniwersalnym, a nie konkretnym, rzeczywiście istniejący, podobny do pytania prawnego (art. 390 k.p.c.).

Ad 3. Powyższe oceny odnoszą się również do trzeciego zagadnienia, jako że wymaga odpowiedzi w konkretnej sytuacji, której w zasadzie udzielił już Sąd powszechny. Wyraźnie wszak stwierdził, że przyczyna okazała się konkretna, prawdziwa i rzeczywista. Skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku, dlatego na etapie przedsądu wiążą ustalenia stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to, że sformułowane zagadnienie nie spełnia się jako istotne zagadnienie prawne, gdyż nie tylko nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa, ale nie trzyma się ustaleń i ocen sądu powszechnego, które powinny stanowić punkt wyjścia dla formułowania podstawy przedsądu.

II. W zakresie drugiej podstawy przedsądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., skarżąca zestawia w koniunkcji kilka przepisów – art. 52 § 1 pkt 1 k.p. oraz art. 3 ust. 3, art. 16 ust. 1 oraz 19 ust.1 ustawy o radcach prawnych – co uprawnia stwierdzenie, że skarżącej – podobnie jak w przypadku pierwszej podstawy przedsądu – chodzi w istocie o zastosowanie prawa w jej indywidualnej sprawie. Wszak wprost argumentuje, iż *„Sąd II instancji dążąc do osiągnięcia pełnej przejrzystości prowadzonego przez siebie wywodu prawnego, de facto wprowadził nieczytelny sposób rozumienia pojęcia „w związku” i w niewyartykułowany wprost sposób, opierając się na nieprzejrzystych przesłankach swojego wywodu, uznał, że tajemnica zawodowa radcy prawnego jest pojęciem globalnym, obejmującym wszystkie informacje jakie radca prawny posiadał (nawet bez własnej woli) w związku ze świadczeniem pomocy prawnej. Wywód Sądu II instancji przekracza*

granice przesłanek wskazanych w art. 3 ust. 3 ustawy o radcach prawnych i faktycznie powoduje, że przesłanka „w związku z udzieleniem pomocy prawnej” zostaje pominięta, gdyż w rozumieniu tego Sądu tajemnicą zawodową staje się każda informacja, o której radca prawny dowiedział się od klienta, nawet bez związku ze świadczeniem pomocy prawnej”. Otóż taka treść nie składa się na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż przedmiotem zainteresowania tej podstawy przedsądu jest jedynie sam przepis prawa, ze względu na kwalifikowaną potrzebę wykładni wynikającą z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie, a nie zastosowanie tego przepisu, lub kilku przepisów, w indywidualnej sprawie. Oceny tej nie zmienia odwołanie się do orzeczeń Sądu Najwyższego (I PK 117/10, I PK 122/14) oraz do Komentarza do ustawy o radcach prawnych pod red. T. Schefflera, gdyż na tej podstawie skarżąca nie wykazuje rozbieżności w orzecznictwie sądów ani poważnych wątpliwości w wykładni przepisów powołanych we wniosku.

Skoro w punkcie 2 drugiej podstawy przedsądu, dotyczącym „wypowiedzenia” użytego przez ustawodawcę w art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, skarżąca stwierdza, że to sformułowanie jest wykładane przez „część doktryny i judykatury”, ściśle i zawężająco, to nie ma podstaw aby powołany wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z 17 grudnia 2020 r., sygn. IV P 19/20, nakazujący „wypowiedzenie” wyklądać rozszerzająco, biorąc pod uwagę również przypadki rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 k.p., składał się na rozbieżność w orzecznictwie, którą ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W ramach tej podstawy przedsądu Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie ocenia prawidłowości orzeczeń innych sądów powszechnych, czyli nieobjętych skargą kasacyjną. Istotne jest to, że nie ma rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestii czy rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem z radcą prawnym (art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych) może obejmować rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Dopiero gdyby taka rozbieżność wystąpiła, to Sąd Najwyższy podjąłby uchwałę dla ujednolicenia orzecznictwa. Wykładnia Sądu nie może być prawotwórcza, czyli zmieniać literalnej treści ustawy.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., zważając na wynik sprawy, niepowodzenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i dotychczasowe obciążenie skarżącej kosztami procesu na rzecz strony pozwanej.

ł.n

[a.ł]